

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ "ПРОЕКТ РОЗВИТКУ"

Проведено аналіз теоретичних понять, пов'язаних з проектами розвитку. Запропоновано авторський погляд на сутність проекту розвитку як специфічного типу проектів, монолітного комплексу заходів, що цілеспрямовані на реалізацію автентичних цілей розвитку бізнесу, із встановленими вимогами до якості результатів. Наведено відмінності проектів розвитку від бізнесу та комерційних проектів, ідентифіковані особливі ознаки та властивості проектів розвитку.

Ключові слова: проект, розвиток підприємства, управління проектами, проекти розвитку.

Постановка проблеми. Динаміка (незважаючи на кризу) українських компаній і організацій до новітнього якісного стану, зростаюча конкуренція, закономірність швидкої адаптації до складних систематичних змін на ринку, натиск нових складних технологій вказує на необхідність удосконалення їх діяльності, що повинно забезпечити, зберегти та посилити їх конкурентноспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Тому найважливішим управлінським завданням постає підвищення ефективності комплексного розвитку компаній та організацій, тобто їх здатності швидше, економніше, чіткіше й адекватніше реагувати на зміни ринку чи іншого зовнішнього середовища шляхом випуску нової або модернізованої продукції, впровадженням нових технологій виробництва, збуту та реструктуризації. А сама компанія або організація, і вся її діяльність є тими об'єктами, які необхідно розвивати з метою підвищення конкурентноспроможності в довготривалій перспективі. Розвиток фірм будь-якого масштабу і галузі може та повинен бути реалізований за допомогою принципів проектного управління. Іншими словами, в компанії з будь-яким типом організації та видом діяльності присутні проекти розвитку.

Проблема тлумачення проектів розвитку - це проблема оцінки їх можливостей, результатів, формалізації та управління ними, складність та неоднозначність його визначення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не зважаючи на значну кількість публікацій та досить детальний аналіз питань у сфері управління проектами, проекти розвитку можна віднести до одного з нових напрямів досліджень, який не має чіткого концептуального оформлення як у частині визначення його змісту, так і у частині сфер його ефективного використання.

На даний момент серед вітчизняних і

зарубіжних публікацій можна відзначити праці В.Верби [2], О. Медведєвої [7], В. Рача [7], О. Россочанської [7], В. Фунтова [10].

Не розв'язані раніше частини загальної проблеми. Водночас невирішеним аспектом загальної проблеми залишається подальше вивчення питання сутності проекту розвитку підприємства. Переважна більшість праць не розглядає проект розвитку, як вид комплексної діяльності, якою можливо управляти на основі сучасних методів менеджменту.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз поглядів на тлумачення поняття "проект розвитку" та надати авторське його визначення.

Основні матеріали дослідження. Теоретичне оформлення методологічних підвалин проектною діяльністю зафіксовано тільки в 1917 році, коли надбанням наукової громадськості стали праці Ганта, за допомогою діаграм якого можна було легко і зручно у графічній формі відобразити перебіг певних подій з деталізацією за датами й визначити їх тривалість.

Наступною важливою віхою став 1937 рік - американський учений Гулік здійснив першу розробку матричної структури організації для управління складними проектами.

У середині 50-х років ХХ ст. теоретичні напрацювання з управління проектами вперше зазнали серйозної перевірки на практиці завдяки сміливим експериментам з впровадження новітніх наукових розробок у сферу управління надсекретним виробництвом військовими відомствами Сполучених Штатів Америки - Офісами спільних проектів Військово-повітряних і Військово-морських сил США, а також Офісом спеціальних проектів з озброєння [1].

Початок 80-х років ХХ ст. збагатив інструментарій проектного менеджменту методологіями стандартного, структурного й ресурсного планування, а також дієвою програмною продукцією електронно-обчислювальної техніки [1].

Період 90-х років ХХ ст. відзначений подальшою систематизацією досвіду й теоретичним узагальненням уже наявних знань. Усвідомлюються можливості застосування управління проектами в нетрадиційних сферах, таких як соціальні, економічні, великі міжнародні проекти, вивчаються можливості використання засобів і методів управління відповідно до вимог проведення структурних реформ [1].

У ХХІ ст. завзяте вживання методів сітьового планування, контролювання за відхиленнями, керування ризиками проектів змушували спеціалістів до первісних експериментів застосувати інструменти проектного менеджменту для управління змінами у компаніях та виокремити таке поняття як проекти розвитку підприємства. На думку поодиноких дослідників, проекти розвитку можуть бути найбільш результативними та подекуди цільним засобом введення в компанії високоякісних, незворотних перемін [4]. В останні роки завдяки дослідженню В. Фунтова [10], починають відслідковувати поняття проекти розвитку від бізнесу і комерційних проектів.

У дослідженнях зарубіжних науковців, які вивчали принципи управління змінами на підприємствах, для визначення цілеспрямованих дій, які сприяють досягненню цілей стратегічних змін, таких як розширення або зростання бізнесу чи компанії, створення нового підприємства, отримали поширення терміни "проекти стратегічних змін" і "проекти розвитку підприємств" [5].

Вивчаючи проект як "діяльність, за якою матеріальні, фінансові та людські ресурси організовані новаторським способом для виконання унікальної роботи в умовах обмеженого часу й затрат для досягнення позитивних змін, які характеризуються якісними і кількісними параметрами" [6], науковці наголошують на закономірності виразного формулювання майбутнього наслідку змін.

Об'єктивуючи результати оприлюднених опрацювань у напрямку ідентифікації проектів розвитку, В.Верба виділяє три групи підходів до трактування їх суті:

1) проектами розвитку вважаються всі проекти внаслідок їх певного рівня інноваційності та унікальності;

2) проекти розвитку є фактично програмами, що пов'язані з якісними трансформаційними процесами на підприємстві для реалізації заходів, що забезпечують розвиток компанії;

3) проекти розвитку утворюють специфічну категорію проектів, що забезпечують процес та досягнення цілей розвитку компанії [2].

Традиційно, формулюючи квінтесенцію

проекту, дослідники зазначають, що це "зусилля, призначені для вирішення нового, єдиного завдання, від якого очікується вигода" [8]. Причому ці зусилля мають бути унікальними та обмеженими у часі. З метою уточнення напряму підприємницьких зусиль у [3] підкреслюється, що проект має бути спрямованим на зміни окремої системи. Саме така позиція щодо сутності проектів призвела до вільного застосування категорії "проекти розвитку".

Відомий дослідник В. Рач розуміє проект як тимчасову діяльність, спеціально сплановану для унікальних неповторних умов, тобто послідовність взаємозалежних подій з упровадження інновації для створення цінності, яка визначається гармонізованою вигодою для всіх зацікавлених сторін завдяки унікальній властивості продукту проекту, що реалізується в рамках досягнення місії соціально-економічної системи та за умов невизначеності встановлених обмежень щодо часу, ресурсів і наявних особливостей експлуатації продукту проекту [7].

Перші досліді із вирізнення новітніх механізмів для проектів, що пов'язані з виконанням різновекторних завдань із досягненням цілей розвитку підприємства, наводить у своїх працях В. Фернс. Дослідник пропонує згрупувати проекти, які спрямовані на звершення довготривалих завдань, у стратегічні програми. До стратегічних програм науковець відносить групи проектів, що утворюються внаслідок змін представництва або стратегічних цілей компанії та спрямовані на реалізацію цих перемін (реорганізація, диверсифікація підприємництва, злиття та поглинання тощо) [11].

З метою оптимізації управління при реалізації в компанії кількох проектів [9] пропонує термін "портфель проектів" - набір проектів і програм, які об'єднанні з метою продуктивного управління даними роботами для досягнення стратегічних цілей. Такий портфель може складатися із самостійних проектів, що здійснюються одночасно, або в сукупності проектів, що пов'язані між собою, як наслідок залежності здійснення робіт чи аудієнція рішень з різних проектів.

Заслугове на увагу пропозиція російського дослідника В.Фунтова щодо закономірності відокремлення проектів розвитку від бізнес-проектів і комерційних проектів [10]. Підсумовуючи найбільш широкі відомі підходи до дефініції проектів розвитку, В. Фунтов цитує такі їх визначення: проект розвитку - це проект, який: а) спрямований на поліпшення, удосконалення, оптимізацію діяльності підприємства в цілому або його структурних підрозділів та не передбачає прямої комерційної вигоди; б) містить процес розробки і створення нового виробу або

модернізації старого, характеризується конкретною метою, фіксованим терміном, датами початку та завершення, обмеженістю використання ресурсів, реалізує завдання, ініціативи, заходи, що відносяться до діяльності з розвитку; в) спрямований на зміну існуючих і впровадження нових процесів організації задля зростання рентабельності і досягнення стратегічної мети компанії; г) має за мету підвищення ефективності існуючого або створення нового виду діяльності компанії; д) являє собою механізм реалізації стратегії [10].

Після системного дослідження, спробуємо визначити проект розвитку як монолітний комплекс заходів, що цілеспрямовані на реалізацію автентичних цілей розвитку бізнесу, з установленими вимогами до якості результатів через виконання якісних, перманентних змін становища підприємства, які ведуться впродовж заданого періоду часу з реальним бюджетом та незначними ресурсами, у процесі завершення яких досягається один із основних результатів проекту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Визнано, що однією з причин низької ефективності управління розвитком компаній є ігнорування менеджерами можливостей застосування методології проектного аналізу та управління проектами у процесі впровадження якісних перетворень, що відбуваються під час організаційного розвитку. Проект розвитку розглядаються автором не тільки як найважливіша форма організації ініціатив розвитку, але і як один з головних індикаторів результатів і досягнень. Можна розглядати проект розвитку компанії як сукупність технологічних і організаційних, якісних і кількісних змін у компанії, що носять незворотній характер. Перспективи подальшого дослідження набирають такі завдання визначеної предметної сфери, як: дослідження основних чинників, що впливають на реалізацію проектів розвитку; життєвого циклу проектів розвитку, вивчення логістичних підходів логістичного управління проектами розвитку підприємств.

Список літератури:

1. Бабаєв В.М. Управління проектами: навчальний посібник для студентів спеціальності "Управління проектами". - Харків: ХНАМГ, 2006. - 244с.
2. Верба В.А. Проекти розвитку компанії: ознаки ідентифікації / В.А. Верба // «Менеджер» Вісник ДДНУУ. - 2009. - №4 (50). - С. 207-2014
3. Воропаєв В.И. Управление проектами в России. М.: Атланс, 1995. - 225с.
4. Казаков М.К., Трофимов В.В. Управление проектами как инструмент реализации стратегии развития компании ОАО СевЗап НТЦ // Адреса документу в Інтернет <http://www.pmuniversity.ru/about/news/detail.php?&ID=6308>
5. Камерон Э., Грин М. Управление изменениями. М.: Изд-во: Добрая книга, 2006. - 380 с.
6. Кобиляцький Л.С. Управління проектами: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2002. - 200с.
7. Рач В. А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. посіб. / В.А. Рач, О.В. Россошанська, О.М. Медведева; за ред. В.А. Рача. - К.: "К.І.С.", 2010. - 276 с.
8. Тернер Д.Родни. Руководство по проектно-ориентированному управлению / Пер. с англ. Под общ. ред. Воропаева В.И. М.: Издательский дом Гребенникова, 2007. - 552с
9. Тимонина Н.В. Теория и методология логистического обеспечения процесса реализации бизнес-проектов в рамках осуществления инвестиционной деятельности предприятия / Н.В. Тимонина // Проблемы инновационного развития инвестиционно-строительной сферы: Коллективная монография / Под общ. ред. А.Н. Плотникова. - Саратов: Саратов. гос. техн. ун-т, 2005. - С. 135-153.
10. Фунтов В.Н. Управление проектами развития фирмы: теория и практика СПб.: Питер, 2009. - 496 с.
11. Ferns D. Developments in programmer management. International Journal of Project Management, Vol 9, № 3, August 1991.

Аннотация

Марианна Шкода

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ТРАКТИРОВАНИЯ ПОНЯТИЯ "ПРОЕКТ РАЗВИТИЯ"

Проведен анализ теоретических понятий, связанных с проектами развития. Предложен авторский взгляд на сущность проекта развития как специфического типа проектов, монолитного комплекса мероприятий, целенаправленных на реализацию аутентичных целей развития бизнеса, с установленными требованиями к качеству результатов. Приведены различия проектов развития от бизнес и коммерческих проектов, идентифицированы особые признаки и свойства проектов развития.

Ключевые слова: проект, развитие предприятия, управления проектами, проекты развития.

Summary

Marianna Shkoda

THEORETICAL ANALYSIS INTERPRETATION OF THE CONCEPT "PROJECT DEVELOPMENT"

In this article presented the analysis of the theoretical concepts related to development projects. The author's view on the nature of the project as a specific type of project, monolithic set of activities that focused on the realization of the authentic business development goals with the requirements for the quality results. Here, author summarizes the differences of development projects between the business and commercial projects, identifies specific characteristics and properties of the development projects.

Keywords: project, development of the company, project management, development projects.